

تسریع داوری کلید حل اختلال ناشی از کرونا در داوری تجاری؛

با مقایسه عملکرد سازمان داوری جمز
با ظرفیت قانونی ایران

هدایت‌الله سلطانی نژاد
استادیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه قم

زینب طلاچی

انتشار ویروس کووید-۱۹ به مرور سبک زندگی مردم جهان را تغییر داد. بعد از گذشت ۸ ماه از شیوع ویروس کرونا مشخص شد که همچنان این بیماری می‌تواند به قربانیان خود بیافزاید. در فوریه سال ۲۰۲۰ تعداد مبتلایان به کرونا از مرز ۱۰ میلیون نفر در جهان گذشت که از این تعداد ۵۰۰ هزار نفر جان خود را از دست داده‌اند. کووید-۱۹، علاوه بر فجایع انسانی، ضربه مهلکی نیز بر اقتصاد کشورها وارد نمود و منجر به رکود شدید در بسیاری از کشورها شد. طبق پیش‌بینی اولیه بانک جهانی در سال ۲۰۲۰ تولید ناخالص ملی در جهان ۵٫۲ درصد کاهش خواهد داشت که این رقم از عمیق‌ترین رکود جهانی پس از جنگ جهانی دوم حکایت می‌کند. همچنین امسال درآمد سرانه در اکثر اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه کاهش می‌یابد^۱ و این در حالی است که بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی همچنان مجبور هستند برای ادامه فعالیت خود دستورات عمل‌های احتیاطی و بهداشتی مانند ضدعفونی کردن محیط کار را رعایت کنند. همچنین باید مسافرت‌های خارجی غیرضروری را محدود کنند و در صورت که افرادی از مناطق آسیب دیده بازدید کرده‌اند، ایشان را قرنطینه کنند و زمینه فعالیت از راه دور و در خانه را برای کارمندان خود فراهم کنند و در صورت لزوم حضور فیزیکی کارمندان، مبلغ رفت و آمد از طریق وسایل

شخصی مانند تاکسی را به کارمندان خود بپردازند تا از خطر ابتلا به دلیل تردد با وسایل نقلیه عمومی جلوگیری کنند. به طور طبیعی تمامی این موارد نیازمند صرف هزینه است. به غیر از اینکه بسیاری از تعهدات قراردادی به دلیل شیوع کرونا متوقف یا معلق شده‌اند که تمامی این موارد اختلافات تجاری گوناگونی را به دنبال خواهد داشت. مانند اینکه آیا موانع اجرای تعهدات به دلیل کرونا نوعی قوه قاهره (فورس‌ماژور) محسوب می‌شود؟ آیا خسارت انتظار در این موارد قابل پرداخت است؟ هزینه‌های مربوط به مقابله با کرونا بر عهده چه کسی است؟ آیا بیمه خسارت‌های ناشی از کرونا را پوشش می‌دهد؟ در چنین مواردی طرفین ممکن است در قرارداد شرط رجوع به داوری را پذیرفته باشند یا اینکه بعد از بروز اختلاف برای رجوع به داوری توافق کنند، در این صورت مراکز داوری با یکسری دعاوی جدید مواجه هستند که قرار است در کنار پرونده‌هایی که رسیدگی‌شان به دلیل کرونا معلق شده، بایگانی شوند.

در آغاز شیوع کرونا این بیماری دلیلی بود بر اینکه طرفین از حضور در جلسات داوری امتناع ورزند و درخواست تعویق جلسات داوری را دهند اما پس از آیدمی جهانی کرونا، مراکز حل اختلاف و سازمان‌های داوری تصمیم گرفتند که برای حراست از جان کارمندان و حفظ سلامت کاربران مانع مراجعات حضوری افراد شوند، لذا کووید

۱۹- برای مراکز داوری یک تهدید جدی است. اگر مراکز داوری بتوانند راه مقابله با کرونا بیابند، باقی می‌مانند و توسعه می‌یابند، در غیر این صورت به سختی شکست می‌خورند به نحوی که ممکن است قادر به ادامه فعالیت نباشند. چنانچه گری بنتون^۲، بنیانگذار و رئیس داوری و میانجی‌گری ولی سیلیکون (SVAMC) می‌گوید: «... چنین بیماری همه‌گیری می‌تواند تحولات عظیمی را برای داوری بین‌المللی به دنبال داشته باشد و در زمانی که کشورها برای بهبود آشفته‌گی‌های اقتصادی، سیاسی یا حتی نظامی تلاش می‌کنند؛ شاید فعالیت برخی مراکز داوری خاص پایان یابند و مراکز دیگری ظهور نمایند...».

سیستم داوری ایران در حال پیشرفت و گذر از مرحله داوری موردی به مرحله داوری سازمانی است. در نتیجه وضعیت فعلی داوری در جهان می‌تواند سکوی پرشی برای ترقی داوری در ایران و منطقه بلکه جهان باشد، در صورتی که بتوان تهدید کووید-۱۹ را به فرصتی طلایی بدل نمود. البته دست‌یابی به داوری سریع چندان ساده نیست؛ چنان که در تحقیق میدانی که در آمریکا صورت گرفت، از مدیران کسب و کار و مشاوران شرکت‌ها پرسش شد که انتظار دارند یک پرونده داوری با پیچیدگی متوسط با خواسته ۵ تا ۱۰ میلیون دلار تا چه مدت طول بکشد؟ بسیاری از مدیران انتظار داشته‌اند که چنین پرونده‌ای دو